

1. Obiekt

WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIEN - FOLWARCZNA

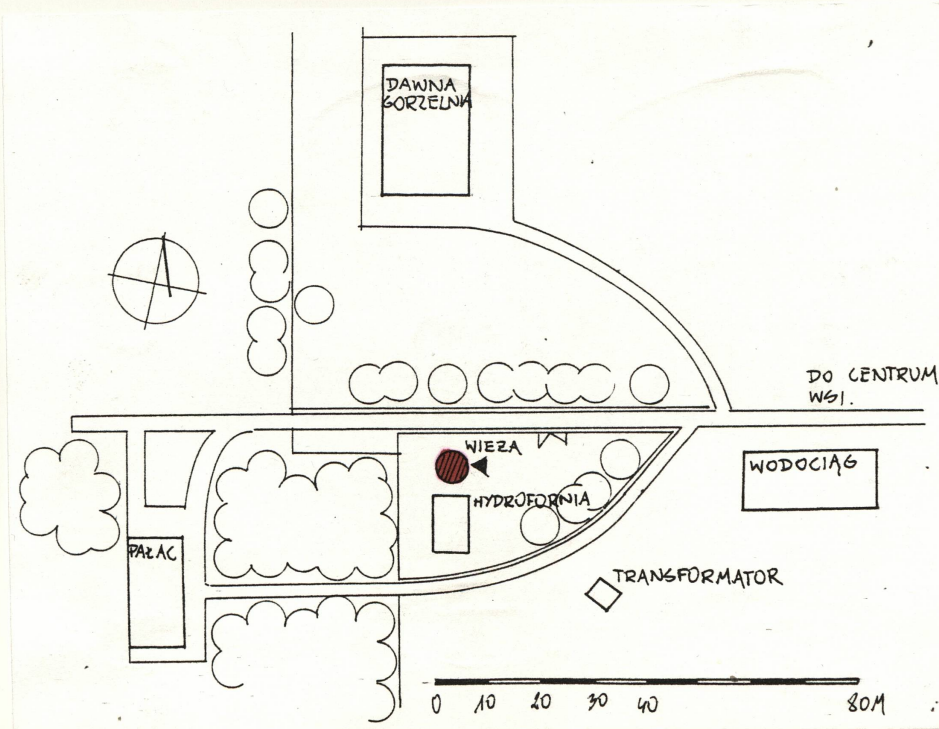
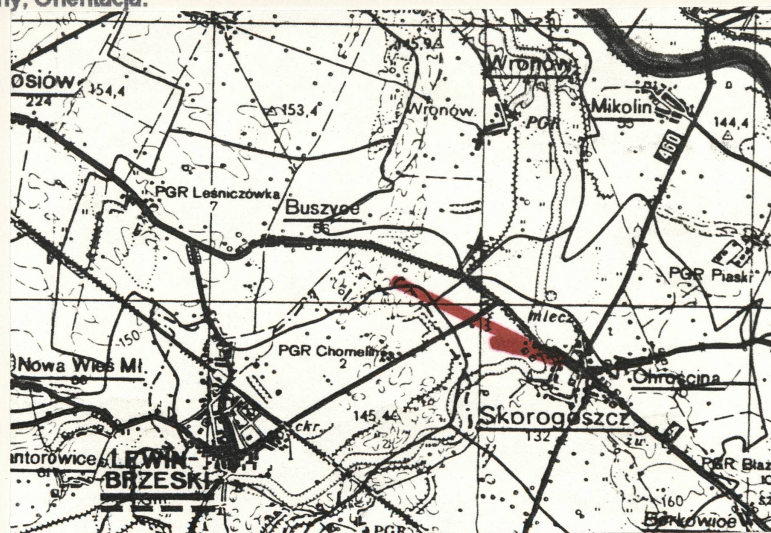
2. Czas powstania

ok. 1910 r.

3. Miejscowość

SKOROGOSZCZ

11. Widok obiektu od strony płn. - wsch., neg. 600/789/1; Plan sytuacyjny; Orientacja.

4. Adres

ul. Zamkowa
49-125 Skorogoszcz

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo opolskie

gmina Lewin Brzeski

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Schurgast

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo opolskie

powiat Lewin Brzeski

8. Właściciel i jego adres

AWRSP oddział terenowy w Opolu
ul. 1-go Maja 6
45-082 Opole

9. Użytkownik i jego adres

AWRSP oddział terenowy w Opolu
ul. 1-go Maja 6
45-082 Opole

10. Rejestr zabytków

Nr

data

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Wodociągową wieżę ciśnieni w Skorogoszczy wzniesiono ok. 1910 roku. Obok w tym samym czasie zbudowano niewielki budynek przepompowni. Oba były funkcjonalnie z sobą powiązane. Wzniesiono je dla potrzeb rozbudowywanej w owym czasie, istniejącej obok, w folwarku gorzelni i piakarni. Całość należała do majątku rodziny von Kerssenbrock. Budynek wieży wzniesiono na działce przyległej do ogrodu otaczającego ich letnią rezydencję (Haus Muhlgaben), w której od 1952 roku umieszczono Państwowy Dom Dziecka w Skorogoszczy.

W 1925 roku gospodarstwo miało już własny wodociąg. Wodę czerpano z trzech studni głębinowych i transportowano rurociągiem do studni zbiorczej usytuowanej obok hydroforni (przepompowni). Po wstępnej filtracji woda trafiała do zbiornika stojącej obok wieży ciśnieni. Po wojnie cały majątek wraz z wieżą ciśnieni przejęło Gospodarstwo Rolne ARSP w Skorogoszczy. W 1957 roku przeprowadzono remont kapitalny obiektu (m.in. przełożenie dachu). W połowie lat 70-tych powstała dla uzupełnienia braków nowa stacja uzdatniania wody. W wyniku tego w 1976 r. budynek wieży ciśnieni wyłączono z eksploatacji. W krótkim czasie zdemontowano istniejące wyposażenie a także zamurowano część otworów okiennych.

W 1995 roku dotychczasowy użytkownik obiektu - Gospodarstwo Rolne ADSP w Skorogoszczy - przekazało go Spółdzielni Mieszkaniowej ZGODA w Skorogoszczy.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja: Wieża ciśnieni usytuowana jest przy ul. Polczyńskiej w centralnej części wsi. W bezpośrednim sąsiedztwie od strony południowej usytuowano budynek przepompowni. Droga dojazdowa do wieży jest jednocześnie drogą dojazdową do pałacu i dawnej gorzelni. Przebiega ona w odległości ok. 5 m od budynku, przy północnej granicy działki.

Materiał i konstrukcja: Budowlę posadowiono na rozległym pierścieniowym fundamencie wykonanym z cegły ceramicznej pełnej, na zaprawie cementowo-wapiennej. Mury trzonu wykonano z cegły ceramicznej, na zaprawie cementowo-wapiennej z zewnątrz spoinowane. Grubość ścian trzonu wynosi ok. 55 cm. Od wewnątrz ściany trzonu pobiałkowane na cienkiej narzucie tynku. Wewnątrz wykonano jedynie dwa stopy międzykondygnacyjne, ceglane, typu Kleina, wsparte na stalowych dwuteownikach. Umieszczono je na wysokościach: I - 4,2 m, II - 14,0 m. Na koronie trzonu założono pierścień kamienny, który stanowił oparcie dla stalowych wsporników zbiornika na wodę. Pierwotnie założono tu cylindryczny zbiornik stalowy, nitowany, wypukły, o pojemności 24 m³. Ściany osłonowe w głowicy wykonano w konstrukcji murowanej z cegły pełnej na zaprawie cementowo-wapiennej i od zewnątrz otynkowano surowym tynkiem cementowo-wapiennym. Bezpośrednio na ścianie głowicy oparto bardzo rozbudowaną konstrukcję dachu o zmiennym kącie nachylenia połaci, wykonaną z drewnianych belek, przekrytą dachówką ceramiczną. Komunikację wewnątrz stanowią stalowe schody policzkowe, zabiegowe stanowiące całość ze stalowymi pomostami rozmieszczonymi wzdłuż trzonu. Stolarka okienna stalowa typu przemysłowego. Okna przyziemia współcześnie zamurowano. Stolarka drzwi wejściowych do wieży drewniana, klepkowa, jednoskrzydłowa.

Plan: Trzon wieży posadowiono na planie koła o wewnętrznej średnicy 4,5 m. Na wysokości korony murów trzonu średnica wewnętrzna trzonu wynosi ok. 3,0 m. Głowica (ściana osłonowa zbiornika) wykonana w formie ośmiokąta o średnicy 3,8 m. W przyziemiu wieży umieszczono magazyn podręczny. Pierwotnie zainstalowany był tu piec węglowy a także zawory rurociągów wprowadzanych do wieży kanałem. Podziały międzykondygnacyjne służą organizacji komunikacji pionowej oraz obsłudze rurociągów i zbiornika wieżowego wody.

Bryła: W budowlu typu kolumny dwumodulowej wyróżniono podział na trzy wyraźne części: bazę (podstawę) - do wysokości ok. 4,5 m, trzon - do wysokości ok. 14,0 m i głowicę - do wysokości ok. 22,0 m. Obiekt dwukondygnacyjny, niepodpiwniczony. Głowica oparta na trzonie wieży wykonana w formie ośmiokąta, zwieńczona stromym, ośmiopłaciowym dachem o zmiennym kącie nachylenia połaci. Całkowita wysokość wieży wynosi ok. 22,0 m.

Elewacje: O wyglądzie elewacji obiektu decyduje układ kontrastowo zestawionych ze sobą poszczególnych jego części. Trzon wykonano w całości z cegły spoinowanej, nieotynkowanej. Podstawę wieży stanowi ceglana baza obejmująca w formie korony pozostałą część trzonu. Zawarto w niej równomierny układ ceglanych lizen, zakończonych okapem na wysokości ok. 5,5 m. Głowicę wieży w całości otynkowano. Umieszczono w niej na dwóch poziomach niewielkie, kwadratowe otwory okienne. Twórcy obiektu, nawiązując do historyzmu, swobodnie przetwarzali różne jego formy. Bryła budowli i rodzaj użytego materiału ujawnia wpływ architektury neogotyckiej.

Wyposażenie: nie zachowało się.

Instalacje: elektryczna, odgromowa - zdewastowane.

1. Miejscowość

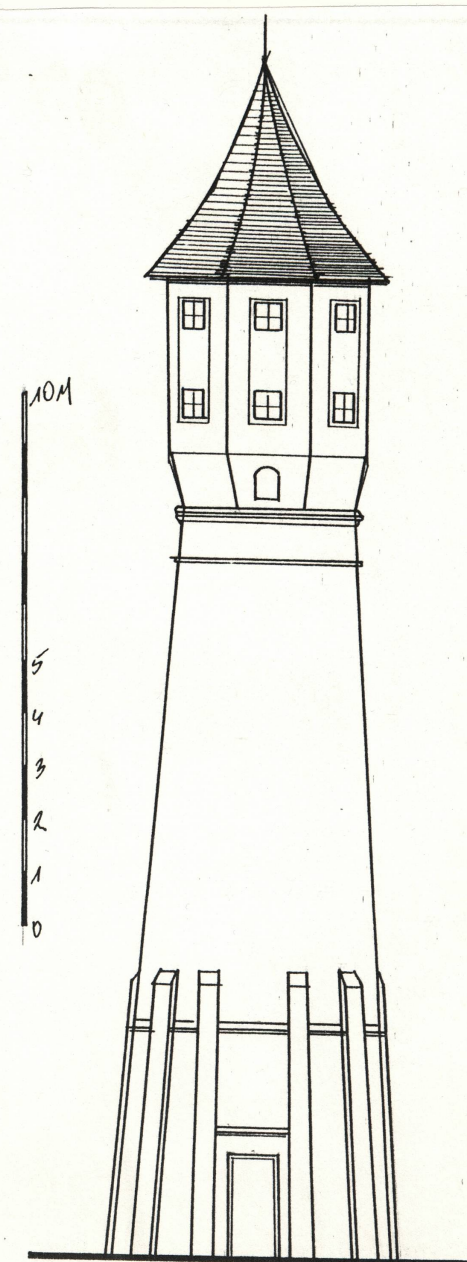
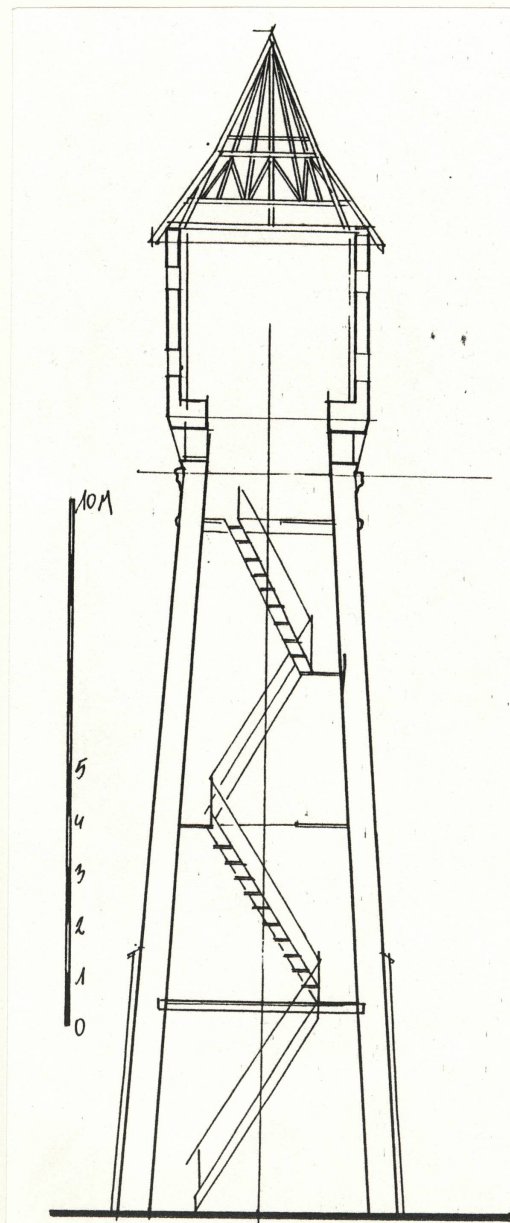
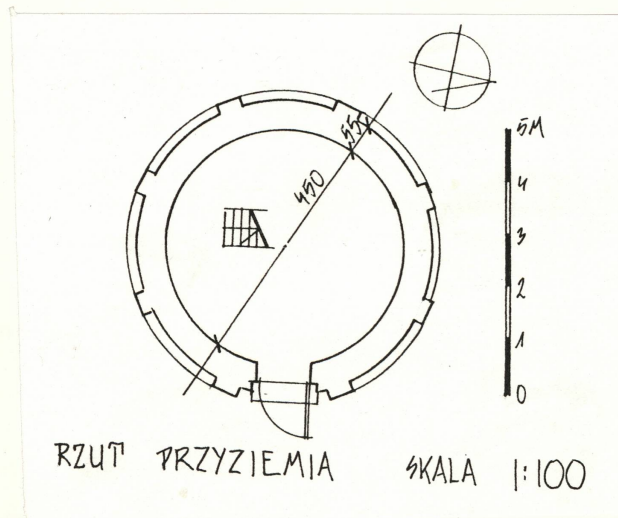
SKOROGOSZCZ

2. Obiekt

WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIEN
FOLWARCZNA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja rysunkowa

Wkładkę założył: dr Stanisław Januszewski 5 grudzień 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski

1. Miejscowość SKOROGOSZCZ	2. Obiekt WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIENI FOLWARCZNA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Dokumentacja fotograficzna - verte
--------------------------------------	---	--

1. Konstrukcja więźby dachowej, neg. 600/791/3.
2. Widok obiektu od strony płn.-zach., neg. 600/790/2.
verte!
3. Elewacja zachodnia dawnej przepompowni, neg. 600/790/3.
4. Widok głowicy wieży, neg. 600/790/1.
5. Fragment wnętrza na poziomie parteru, neg. 600/791/4

Wkładkę założył: dr Stanisław Januszewski 5 grudnia 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski

14. Kubatura ok. 360 m ³	15. Powierzchnia użytkowa Powierzchnia zabudowy ok. 24 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne wodociągowa wieża ciśnień	17. Użytkowanie obecne obiekt nieużytkowany
18. Prace budowlane i konserwatorskie W okresie eksploatacji wieży ciśnień roboty ograniczono do bieżącej konserwacji budowli zbiornika. W 1957 r. wykonano remont kapitalny budowli. Wyłączając wieżę z ruchu zamurowano otwory okienne przyziemia i wzmocniono drzwi wejściowe. Budowla utrzymała pierwotny kształt w zakresie materiału, planu, bryły i elewacji.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan zachowania elementów konstrukcyjnych budynku jest bardzo dobry. Wykonany z cegły trzon i głowica budynku nie wykazują większych ubytków. Konieczna jest jedynie wymiana (mocno przegniłej) drewnianej więźby i całego pokrycia dachu. W bardzo dobrym stanie zachowała się wewnętrzna, stalowa klatka schodowa (pochodzi z okresu remontu wykonywanego w 1957 r.). Uzupełnienia wymaga także część stolarki okiennej. Do wymiany nadaje się cała instalacja elektryczna.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Wieża ciśnień prezentuje wybitne walory historyczno-techniczne, architektoniczne i krajobrazowe. Obiekt należy objąć ochroną prawną, wpis do rejestru zabytków. Konieczne jest aby: <ul style="list-style-type: none"> - utrzymać oryginalną bryłę i elewacje - przeprowadzić remont kapitalny wieży - w oparciu o odpowiednią ekspertyzę techniczną - rozważyć możliwość wprowadzenia nowych programów użytkowych (np. programy oświatowe, turystyczne, etc. - wszelkie prace projektowe i adaptacyjne obiektu do nowych zadań prowadzić pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

- dr Stanisław Januszewski, Wodociągowe wieże ciśnień woj. poznańskiego, w:
Sprawozdania BSiDZT S. Januszewski, Wrocław 1992 r. mnps.

25. Opracował: Program komputerowy karty - Word for Windows - BSiDZT S. Januszewski

tekst   Artur Jakubowski 6 grudnia 1996 r.

plany, rysunki   Artur Jakubowski 6 grudnia 1996 r.

zdjęcia fotogr.   Artur Jakubowski 6 grudnia 1996 r.

miejsce przechowywania negatywów   BSiDZT S. Januszewski

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

Nr 1 - dokumentacja rysunkowa

Nr 2 - dokumentacja fotograficzna